

Helen Plado (Helsingin yliopisto, Tartu ülkool), Eleri Konts: Mida näitab vähemuskeelse ajalehe keeleteoimetamine? Juhtumiuuring Uma Lehe põhjal

Vähemuskeeles ilmuv meedia on oluline vahend vähemuskeele elujõulisuse tagamisel (Cormack 2007: 52). Ajaloolisel Võrumaal ilmub korra kahe nädala jooksul võrukeelne ajaleht Uma Leht, mis jõuab lugejani toimetatud keelega. Võru keel on olnud pikka aega peamiselt suulises vestluses kasutatud keel, mille standardit ei ole koolis õpitud ja mille standard ei ole ka üheselt määratletud. Seetõttu on võrukeelse ajalehe toimetamine keerulisem kui selge standardiga enamuskeelse (nt eestikeelse) ajalehe toimetamine. Näiteks peab toimetaja olema kursis eri piirkondade keelekasutusega, et mitte muuta teksti autori päritolupiirkonnale omast keelekasutust. Milliseid parandusi tuleb Uma Lehe keeleteoimetajal peamiselt teha ja mida näitavad tehtud parandused vähemuskeele (siin ettekandes võru keele) olukorra kohta?

Uurimuse aluseks on materjal, mis on kogutud Uma Lehe käsikirjadest, millel on näha keeleteoimetaja parandused (paraku ei ole kõik tehtud parandused uurijateni jõudnud). Materjal on kogutud 22. detsembrist 2016 kuni 31. augustini 2017 ning koosneb 702 parandusest. Materjali analüüs näitab, et enim on tehtud sõnaparandusi, millele järgnevad vokaalharmoniaparandused.

Kokkuvõttes võib öelda, et enim on parandusi, kus kas otse eesti keelest üle võetud või eesti keelest mõjutatud sõna või grammatiline vorm on parandatud võru keelele omasemaks. Parandusi esineb nii sõnavaras, noomeni- ja verbivormistikus, tuletiste moodustamises kui ka lausetasandi küsimustes (nt ühildumises). Seega näitab võrukeelse ajalehe Uma Leht keeleteoimetamine selgelt väga tugevat eesti keele mõju tänapäevasele võru keelele.

Kirjandus

Cormack, Mike 2007. *Minority Language Media. – Concepts, Critiques and Case Studies*. Toim. Mike Cormack, Niamh Hourigan. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.